

S E C R E T A R I U S

SECRETARIUS, quædam est nominis appellatio plurimarum diversi ordinis personarum communis.

Dicuntur sanctioris Consilii Secretarii, quatuor illi in Regno Gallorum Ministri, qui singuli per illum mensem qui unicuique tribuitur atque assignatur, scribunt ac expedient gratiosa Diplomata, quibus ex beneplacito Regio quis aliqua gratia aliquo beneficio donatur; & per quorum manus transeunt quamcumque Litteræ, quæ vel nomine Regis scribuntur, vel ipsimet inscribuntur.

Est etiam alias Ministrorum Ordo, qui solent appellari Secretarii de sacro cubiculo, & Secretarii de secretioribus Consiliis, quorum ministerium in eo positum est, ut ipsi Regi in scribendis ipsius litteris auxilio suo subveniant.

Eadem quoque donantur nominis appellatione Secretariorum Regiorum, illi Ministri, qui sigillorum Regiorum expeditis Actis suum Chirographum subscribunt.

Secretariorum titulo hodiernis hisce diebus decorantur illi, qui fortiebantur olim appellationem Scribarum famulantium vel apud Senatores, vel apud alios primarios atque insigniores de turba togata Magistratus; quorum proprium illud officium est, ut scripto in paeca referant summam instrumentorum litium, quae disponenda sunt, ut de iis sententia feratur.

Tandem suos habent Episcopi Ministros, quibus Secretariorum appellatio trahitur, quique vel Clerici sunt; vel Laici, atque eo potissimum ministerio funguntur, ut, quæ pertinent ad episcopalem jurisdictionem, Acta & Rescripta publica quæcumque conficiant, iisdemque sigillo ac Chirographo episcopali munitis inferius subscriptant. Atque circa posteriores illos tantummodo Secretarios versatur potissimum totus præfens titulus: in quo discutitur, quid iisdem, juxta Tridentinum Concilium & Edicta Regum Franciæ, mercedis atque operæ pretiū loco veniat jure legitimo rependum?

CASUS PRIMUS.

DOMINICUS Secretarius Episcopi Atriensis e-
norma proueris exigit salaria atque iura im-
positiva, pro expediens provisionum Beneficia-
lium diplomatis, Litteris dimissori vel Ordina-
tionis, alisque ejusmodi Actis; quemadmodum
etiam pro iure filigilli Episcopalis apponendi, quod
acceptit ab Episcopo sub titulo conductio[n]is.
Non in eo peccat; quin etiam Episcopus, qui no-
rum omnium non est incius, nonne contrahit in-
de crimen iniquiorum omnino exactionis?

Non potest in dubitationem adduci, quin Dominus gravissime peccet, & Episcopus, quo sciente atque consentiente immo etiam participe, quippe impositiva ejusmodi jurata elocet unde emores illæ exactiones extorquentur, gravissimo quoque peccato feli coram Deo confringat: inquit, quia ea de re tum a Concilio Tridentino, tum Edictis Regum Francie, quibus placuit & comprobatum est Tridentinum Decretum, confirmata sunt, perfingit.

(a) Coneil. Triden. sess. 21. c. 1. de reformat.

In quibus verbis Patres in Tridentino Concilio congregati ea re declarant (a). Quoniam ab Ecclesiastico ordine omnis avaritiae suspicio abesse debet; nihil pro collatione querorūcumque Ordinum, etiam Clericis tonsum; nec per litteras dimissoriis, aut tifmonialibus; nec pro filio, nec alia quacumque de causa, etiam fronte oblatum, Episcopi & alii Ordinum Collatores, aut eorum Ministri quovis preterea accipiunt. Notarii vero in his tantum locis, in quibus non vigeat laudabilis conjectudo nihil accipiendi pro singulis Litteris dimissoriis aut testimonialibus, decimam tantum unius aurei partem accepere posset; dummodo eis nullus salarium sit confitatum pro officio exercendo; nec Episcopis ex Notarii commoti aliquod emolumenum ex eisdem Ordinum collationibus direcle, vel indirecere provenire posse. Tunc enim gratia operis suam eos prefare

„aurei partem; quod quidem nec obtinibile lo-
„cum, nisi quantum ad eos, quibus pro exer-
„cendis suis officiis nullum opere pretium, mul-
„lumque emolumenum confitutum est; atque
„etiam absque eo, quod inde lucri quicquam Epis-
„copis neque alii Collatoribus direcle, vel
„indirecere provenire possit; nihil obstantibus in
„contrarium quibuscumque statutis, usibus &
„confuetudinibus; atque in eos qui deprehen-
„dentur aliquid acceperit, vel etiam donavit, iis-
„dem denique animadverteret, que contra simo-
„niacos ipso iure infliguntur”.

Quibus nihil exprefsius haberi potest ad con-
„demnandas iniquiores quas Dominicus extor-
„quet exactiones; simul etiam propudiolam illam
„diffidulationem, qua Praetulus ipsius in iidem,
„turpis lucri gratia, convenerat.

S E C R E T U M.

Sub appellatione **SECRETI**, res in præsenti titulo indigitatur, de qua, regulariter loquendo, silentium omnino religiosum agendum est, ejusdem participe nemine prorsus admisso.

Habuit semper fuit secretum in quibuscumque Regnis atque Imperiis, tamquam res magni adeo ponderis ac momenti, ut ex monumentis Historiæ publicis ad nos usque pervenerit, Foscari summum Magistratum Reipublica Venetorum, qui illud idem caute tacitum non pesserat, fuisse gradu dignitatis suæ cum ignominia privatum atque spoliatum, propriis nec etiam fratribus, nec e consanguineis ipsius quoquam, qui præsentes affuerunt deliberationi Senatus, nihil obstantibus, nihil etiam eidem, ea de re, ne verbum quidem unum renuntiantibus; quemadmodum reseretur in historia vita Henrici IV quam Matthæus prescriptit (*a*). Quam eamdem secreti violationem consueverant Ægyptii severius (*a*) Matthæus etiam vindicare: testante namque Paulania, in una quadam ex eorum legibus tom. 2. lib. 4. ferebatur, futurum ut excideretur corum lingua, qui secretum aliquod de rebus Regni invidiosa predicatione detergerent. Merito profligatur Angelus Raphael sic monuit Tobiam: *Sacramentum Regis abscondere, bonum est* (*b*). Indeque est, quod, juxta dictum illud maximi certe momenti, Ludovicus XI. solitus esset hæc verba profundere: ipsum vel etiam petasum meum flammis comburendum traderem, si, quod in capite meo versatur, illius secreti foret ulla ratione particeps. Atque sic semper habuere summo loco secretum viri vel etiam sapientissimi: *Quantum bonum*, inquit Seneca (*c*), ubi sunt preparata pectora, in que tuto secretum omne (*c*) senec. 1.7. descendat. de Bœuf.

Enimvero constat, legibus veræ ac firmioris amicitiae constitutum hoc ipsum esse, ut quod amici duo gerunt in pectore suo secretius ac magis intimum, mutua cum animi fiducia secum invicem communicent; quoniam ex ipsius amicitiae jure debent omnia inter eos fieri communia: at exigit prudenter, nullum admitti secreti ullius partipem, nisi cum, cuius exploratissima est tum fides, tum summa concreti secreti taciturnitas, quicque pro certo habetur in ordinem eorum amicorum recensendus, de quibus Sapiens loquitur, qui linguam in pectore retinet abditam, non peccus apertum in lingua gerunt. Sed inspiciamus, quanam potissimum lege teneamur, ad fidem secreti servandam, & utrum obligatio ejusmodi nullam profus admittat exceptionem.

Obligatio servanda legis secreti ex ipso naturali iure derivatur: Indeque est, quod summa omnino cum religione semper reticendum sit. Ita docet S. Thomas (d). Ab ista tamen regula duo potissimum casus juxta doctrinam praefati S. Doctrinis excipiendi sunt.

Prior casus est, quando compertum habetur ex concredito secreto, crimen ab aliquo perpetrandum animo cogitari contra Principem, vel in detrimentum boni publici, vel etiam in perniciem hominis alicujus privati.

Potius casus spectat impedimenta Matrimonium dirimentia, quæ non alia ratione, quam via secreti innotescunt. At secretum confessionis nullam omnino patitur exceptionem. Neque enim casus ullus, quicumque sit, singi potest, in quo necessitas inducatur alicui Confessario, revelandi vel directe vel indirecte, quod ipsi declaratum est in Confessione; quanquam etiam peccariori denegasset beneficium absolutionis; ut evidenter demonstramus in titulo *Confessarius* 2.

CASUS PRIMUS.

RESPONSES.

GEMINIUS certo certius novit, crimen quod-
dam secreto fuisse perpetratum a Mævio,
ex quo nihil profus incommodi potest neque in
publicum, neque in privatum bonum redundare:
ipius Superior, aut Judge, qui hoc ipsum
subdoratur, potestne recta conficiunt, non
agens tamquam Judge, nec servatis quæ more
confueto servanda sunt formulis Juris, illi praeci-
pere, ut prædictum illud crimen ei regeat,
et ipsi non Geminius incumbit, eidem, si praeci-
piat, obediens?

Prædictus superior aut Judge nullatenus potest,
nisi peccando, jubere Geminiio, ut ei revelet cri-
men, in quod Mævius incidit in causa proposito;
& si quid eidem ea de re præcepit, non obli-
gatur, ad ipsius voluntati parendum. Atque ita
propositum quæstionem disolvit S. Thomas istis
verbis (e): *Præceptum alicui factum a Prælate suo* (e) 5. *Th. in*
de peccato alterius publicando in eo causa in quo pu- d. 19. q. 2.
blicari non debet, potest fieri vel in iudicio, vel ex. art. 3. quædi-
mata iudicium. Si extr. iudicium, peccat præcipiens, ad*q. 2.*
ne illæ, cui præcipitur, obediens tenuerit. Addit po-

Prædictus superior aut Judex nullatenus potest, si peccando, jubere Geminio, ut ei revelet crimen, in quod Mævius incidit in causa proposito; si quid eidem ea de re præcepitur, non oblitetur, ad ipsius voluntati parendum. Atque ita populatim quæstionem disolvit S. Thomas istis arbitris: *Præceptum aliqui curia a Præfato suo peccato alterius publicando in eo causa, in quo punitur, cari non debet, postea fieri vel in iudicio, vel ex parte, 3. quæst. 1. iudicium. Si eterna iudicium, peccatum præcipiens; ad illam, cui præcipitur, obediens tenetur. Addit postea S. Doctor: si autem in iudicio, ordine juris existenter gentes;*

gente, Iudea aliqui præcipiat, ut peccatum suum vel alterius confiteatur; non peccatum præcipitando, qui ipso non peccat; sed accusans, cui Iudea ius reddere debet: Et tunc tenetur quis confiteatur, ad præceptum Iudicis, peccatum suum vel alterius; vel appellare, si contra ordinem iuris ei præcipiatur: Et tunc publicans peccatum occulatum vitat magis malum, scilicet discipline juris enervationem.

C A S U S I I.

CORSINIANSI muliere cælestis annos natus 33, yiginti milibus nummorum rei familiaris locuples, quique nullatenus est in ære alieno, Leodegundam ancillam suam per tres annos fuit iudicatus, atque prolem ex eadem fulcepit, abique quo ipius intemperantia per vulgata fuerit; licet ejusdem apud quidam personas haberetur aliquam supicio nem. Post aliquot ab illinc annos, cum ab eo Leodegunda recessisset, nupsit in divitias fatis congruentes cum Claudio, qui nihil ad hodiernam uitie diem de fortuna ipsius recedit; atque quodam ex eo liberis peperit ab annis sex, ex quibus matrimonio conjunguntur.

Corfinianus tele cor�ceptum videns assiduo febris pertinacia aetate quo postmodum absumptus est; tradidit in manus Gerard Parochi de sua Parrocchia fuique Confessarii, parvulum quamdam crumenam de bombycino satino violaceo, proprio suo annulo sigillari obsignatum, in qua recondebantur 40. nummi aurei, qui fuerant non ita pridem percussi, & quorum unicusque valor inerat 30. libram; & postquam secreti nulquam efferendi legem impoluit Petro, Joanni & Jacobis suis familiaribus, qui ibidem aderant & ei fidem fecerunt; futurum ut rem tacitam religiose tenerent; eum, rogavit, ut iuxta mentem quam ei apernetat in sua confessione, vellat de praedicta crumenam disponere. Defuncto Corfiniano, ipius heredes qui advertebant, apud eum dictam crumenam exstare nudius tertium antequam in morbum incideret, & quibus compertum erat, in eadem recondi plurimos ejusdem speciei nummos aureos; eam, adhibita diligenter quacumque, exquisiverunt; sed nec eam, nec unum quidem ex praedictis aureis nummis recentiori fabricationis inventientes, de Guillermo suspicione habuerant, quod, utpote cum esset defuncti familiarissimus amicus, & frequenter eum invivisset diebus novissimis ipius morbi, crumenam istam fertive subduxisset: Quia de re, succurriri fibi Monitorio obtinerunt, quod curaverunt palam denuntiari; indeque contigit, a duobus falsis testibus dictum fuisse adverius eundem testimonium verius priorius validissimum conceptum, atque ejusmodi ratione perscriptum, ut vel ex ipso solo testimonio posset a supremo senatu condemnari, ad quem causa quam ei ea de re intenderunt, delata est; adeoque inde veniat in magnum priorius discrimen tum suorum bonorum, tum propriæ fœrare atque honoris.

Ex altera vero parte fermonis aliquid afflavit inter plurimas ejusdem loci personas, itam pecuniae summissum Leodegundae definitam fuisse, atque eidem a Parocho traditam: de qua quidem re nihil certum nec explorator haberi potuit; quoniam nec Petrus, nec Joannes nec Jacobus adfuerunt, cum ita crumenta Leodegundae fuit tradita; adeo rei iustius non fuerunt oculati testes: aliunde vero dictus Parochus, nulla prævia ejusdem rei declaratione facta, decepit. Quia de re, proponitur quæstio, utrum Petrus, Joannes & Jacobus, qui testes affuerunt tunc temporis cum depositum Parocho concretum fuit, teneantur ex conscientia ad fidem secreta, cuius participes effici fuere, cuiusque obligationem ex promissæ suo contraxtione erga Corfinianum, in eo casu servandam; quidquid inde damni Guillermo positum emergere; aut utrum teneantur ad veritatem detegendam, licet inde damnum fortasse recideret in Leodegundam, quæ jam omnino suspecta est de percepto lucro ex prædictis 40. nummis aures; & tum apud publicum, tum apud eum etiam maritum infamaretur, & condemnaretur uterque, ad prædictos nummes aurois, quamquam injuria prioris, refuta-

tuentes; aut nihil obstante periculo, quod imminet hereditibus defuncti Parochi; ne forte ab hereditibus Corsiniani apud Judices appellentur condemnandi; vel ad restituitionem praedictae crumena, praedictorumque nummorum aureorum; vel ad indicandum eum usum, in quem Parochus istam pecuniam contulerit; & revelandum, si id eis innoteat, depositum istud fuisse traditum Leodegundae, qui inde plurimum infamareter, propter improbissimos rumores, qui de præterita ipsius incontinentia disseminati sunt.

RESPONS.

Est hoc principii certissimi, loco habendum, nimirum, generaliter loquendo, servandae fidei secrete alieviis concreti obligationem ex ipso iure naturali derivare; adeoque licere nunquam, eamdem violari, etiam sub praetextu obediendi superiori legitimo, five ecclesiastico, five saeculari; cum doctrinam tenet ex profecto S. Thomas (a) s. Th. 1. 2. q. 70. art. 12. missi predræ; etiam ex præcepto superioris, quia servare fidem, est de jure naturali. Quæ quidem doctrina egregio illo Sapientis effato potissimum intituitur: *Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana; qui autem fidelis est animi, celat amici consilium* (b). Cum secreti legem adeo religio fabem habebant veteres etiam Imperatores Romanini, ut duxerint, incumbere fibi necessitatem, severioribus omnino penitis indistis, interdicendi suis omnibus subditis, ne cum Persis haberent ullum commercium extra fines locorum, quos præscripterant; ne, sub praetextu commercii, de detegendis ac curiosis exquirendis secretioribus nationis istius consiliis suspedi forent; & morte eos afficerent, qui res secretores pertinentes ad ipsum Imperium suis hostibus invidiosa proditiōne revealabant (c). (e) L. Mura.

Atque ex eo fundamento, juxta *Sylvium* (*d*),
licet benignis interpretari superioris mentem
& concidere, eam nullatenus ejusmodi esse, ut
velit obligare ad violandam fidem secreta, de
qua seruando Lex acceptata est; quoniam super
rior, quicunque sit, nunquam quid exigere ju
re potest ab inferiore suo, quod aquitati iurique
naturali repugnet & adverteretur: *Nihil autem post
est principi homini contridit, quod est de jure na
turali*, ut loquitor S. Thomas: nihilominus autem
illi laudatus Angelicus Doctor, quam ceteri
qui post ipsum foxerunt Theologi volunt, ab
illa regula communii prorsus eximi calum, in
quo res verlatur circa bonum publicum spiritua
le aut temporaneum, aut etiam spes ad inter
esse notabilem hominis alicuius privati. Et vero,
sicut juramentum, quo Deus ipse testis invoca
tur, affirmata veritas, eo fine non fuit indu
ctum, ut effet iniquitatis vinculum, quemadmo
dum aiunt S. Augustinus (*e*), Innocentius III. (*e*) S. Aug. 18
Bonificius VIII. &c. Cleopatra, ian. 1510, fidei, cap. 12.

Bonifacius VIII. & Glossis; ita etiam fides
qua datur de servando secreto, nufquam indu-
cit obligationem in detrimentum præceptorum,
quaे pertinent vel ad iustitiam vel ad caritatem,
ad quam obligantur erga publicum aut etiam
erga proximum in individuis confidatur; quem
admodum declaratur a memorato Summo Pon-
tifice Bonifacio VIII. (f): siquidem unicuique in-
cubat proximo suo pro parte virili & juxta ra-
tionem præsentem, quantum potest, subvenire;
secundum isthac verba sacrarum paginarum (g): (f) Bonif.
Eripite pauperem, & ex cœnum de manu peccatoris
liberare. In eumque sensu accipienda sunt
quaetia verba S. Ambrosii: Non semper promissa sit. 11.
omnia solvenda sunt (h).

can. 11.
In cap. III.
in e. Quatuor
18. de iure pa-
rando. 1. t. 2.

Bonif. VIII.
in cap. Contra-
rad. in s. & ibi
Glossa. 1. t.
culans.

. Porro Petrus, Joannes atque Jacobus in ejusmo-^{(4) Psalm. 81.}
di causa constitutuntur; siquidem non possint, quam
Corinforum dederunt de reticendo secreto hunc^{(5) b. 8. Am-}
fervare, quin inde damnum omnino ingens ac pro-^{brof. in cas.}
uis iniquissimum, tum quoad suas res, tum quoad^{Non sponsp.}
proprium famam, Guillelmus patiatur.^{a. 22. q. 4.}
Eorum ergo silentium gravissimi peccati rationem
habetur, &c. plurimam offendit tum iustifi-^{ca}
ciam, tum caritatem; si virum innocentem, cui
tela falsae criminationis adhaerent, quinejam-

S E C R E T U M.

iam eorumdem pondere totus obviendus est, insufficiens deserent, cum tunc testimonio possumus auxilio eius, atque turpissimi criminis falsam criminationem ab eo penitus amovere; indicamus nimis cruentam, & quidquid in eadem auri reconcedatur, data fusisse ab ipsomet Corsiniano in manus Gerardi ipsius Parochi, mandatis elemo facto, ut Gerardi iuxta eam intentem, quam ipsi in tur, affirmando eorum, de quibus interrogantur, esse sepe profusus incios: atque, si Gerardus a defuncto receperit aliquod depositum, nullatenus dubitare se, siquidem res ita fuerit quasi Confessionis appendix, quam defunctus habuerat: quis ipsius voluntatis religiose fuerit executus, cuius rei nullatenus incumbit eis indica et producere, que sunt exploratoria.

CASUS III.

EDMUNDUS, cum acceperit, de servando ea de secreto primum quidem fide fide, futurum ut Dio-
nus horro vicini sui faces inferret: num
tenetur ad fidem concretidi sibi secreti, quam ex
promisso dedit, servandam: aut potest sine peccato
illud obtemere, atque nisi indicare, qui posunt
obstat eismodi incendo?

At, torian quis inquiet, certum interrumaturum, ut Iudex, qui Petrum, Joannem & Jacobum erit interrogaturus, eosdem urgeat, agentibus sollicit et plurimum requirientibus honestis defuncti, de indicando uero, in quem Parochus crumenam istam & aurum in eadem contentum impedit? ut actionem habeant in haeredes ipsius Parochi, vel in ipsam Leodegondam, vi cuius ab iisdem valeant cum ipsam crumenam tum praedictos nummos acutus reperire. Verum adest in promptu responso; siquidem etenim nec Leodegondae, nec alii quicum tradi depositum istud videntur: ipsi illici incumbet declarandum tantummodo, scilicet si bibi iam supserit, quod addere possint in delmonio; & cum Gerardum tempore habuerint et vium spectacae proflus integratus, sibi permissimum esse, eum officio suo non defuisse quantum ad executionem litorum Coriniani.

Si tandem Iudex interrogatis alias addiderit interrogations de eo, quod iisdem notum esse posset circa rumores, qui divulgatis sunt, nimurum Cirifiniano praedictis nummos aureos, apud Parochum ex animo depositos fuisse, ut ad Leonetandom pervenienti: iis omnino responsus infundam est, felicit, ut jam monimus, sece nec affuisse, nec vidisse, pecuniam illam aliqui tradi; Gerardum eis non renuntiasse, in quem potius nunc usum eandem impendisset, imo nec quid-
naturali, tum Divino, fructuoreque procul dubio importet obligationem ipsa fidei servanda circa secreta necessitate. Ex quibus sequitur, nedum Edmundius tenetur in capitulo proposto, ad fidem concediti fibi secreti servandam, aut ei peccatum aliquod ex declaratione eiusdem imminet, quam potius ex conscientia eum obligari, ad illud idem revelandum: ut, quod Diidorus fecum modi arer ex inflammando horreo vicini sui damnum inferre, impedit (*e*). Ce

C A S U S IV,

quippe qui, quatenus Contentiam deruntur, de-
positum illud receperit; quod vero pertinet ad
umorem, qui percrebuit, eundem potuisse mali-
ciosae vel inconsolabiles Leodegondia disseminari;
et ejusmodi sermonum saepe faecius non alium au-
tem esse, quam vel unicum virum in prudentem
cum opprobrio fingere, tum concipi finitras
opiniones assuetum, cuius dictis adhibent reliqui
medio levitorum: atque in eo nihil afficeret, nisi
nud ab Innocentio III. fuit iam antea, ea de re
obseruatorum (a) itis verbis: *Didum unius facili*
acquiritur multitudine. Quod profus concordat cum
illis aliis verbi S. Augustini in ipsius Epistola ad
Omitem Bonifacium: *facile est omni: seu jura*
seu falso de altero hominone credere (b). Atque

RESONS

RESONS.
pertinere ad officium Iudicis, eorumdem veritatem, vel falsitatem aliunde penitus exquirere: si uidem ipsi cosdem nullaratione agnoscant. Quod uidem responso altero tres predicti tefles nullam iuriam nec Leodegondæ, nec proprie fui conscientiam irrogabant: quoniam, cum nihil certi, et explorari ea de re habeant, nisi ex auditio- ne inanis atque omnino incerta, nedum tenentur, id testimonium suum inde fuciendum, quia potius est incumbit levioris aeo incertioris fundamenti ullam in dicendo testimonio rationem habere: siquidem ex testimonio ejusmodi nihil certi quidquam in iudicio conficiatur, neque quidquam utilitas haberi possit, nisi ut iniquiora litum ambages inde vel mercant, vel inextricabiles perpetuae reddantur, & perfone, cui male dictatus in vulgo, nota Paulus potest, & debet Gabrieli furtum, quod intenditur, renuntiare; non vero, nisi peccando omnino gravissimum manifestare, furtum sicut else a Gentiano committendum. Ratio est, quia revelari non potest aliquod secretum pertinens ad detrimentum alienum, nisi cum eo tantum animo, ut, quod accessum est, dannum devitetur atque removatur. Porro potest omnino facilime Pausinis impeditre damnum, quod Gabriel experitur ex iusto, cuius propositum Gentianus animo definitivit: abique eo quod ei manifestet, ipsum met Gentianum futurum esse furti ihesus autorem: siquidem suscipiat, ab eo virum istum commonebit, ut de secretori cubiculo, in quo illud servat, fuscum suum ducentorum nummorum aurorum

in tuiorem alium locum transferat. Debet ergo nomen Gentiani omnino tacere, ut ipsius fama consulat, quam aliquoquin frustra, nullaque exigentia legitima causa ostendatur. si Gabriellum nomen

ejus judicaret. Cui quidem assertioni nostra rotus faverat Navarrus fultus potissimum isto principio, quod a Doctrina S. Thomas maravatus est: illa enim Lex inviolabilis esse omnibus debet, ut quoties corpus, & rei familiaris proximi servari possit, alterius fama sativa, id omnino finit. Quod idem docet Reginaldus in sequenti confessio, quo lectores suos fuvat (a): Meminisse vero sperari, quod etiam si revelandum sit secretum, ad obviandum dannis ingruentibus ... revelationem tam non facienda esse: ut illius solum praeceps mali pessimus, quod satis fuerit, ad obviandum istem damnum. Inde memoratus Autor sic infat: Quare si ad id sufficiat revelatione delicti committendi fuit revelatione persone, bac resicenda erit.

C A S U S V .

PASCHALIS, cuius Renato commisit sub fiducia secreta, futurum ut ipso die postera plebeulum vici, in quo commorabatur, incitaret, ad rebellandum adversus coactores, seu procuratores Regis iuribus exigendis prepositos, & definitum animo propositum perfecisset, & suppositionem habuit, quod esset Auditor seditionis, & in vinculis cohibitus esset. Postea vero in eum quisivit est, atque vocati fuerunt in eum quinquaginta, inter quos ipse Renatus appellatus est, qui veritatem eius rei testificarentur. Num Renatus obligator ex stricto debito conscientiae, ad revealandum Judicii, quod ei Pascchalis commisit sub fide secreta, quod eidem a sole religiose fervandum fore pollicitus est.

R E S P O N S .

Renatus tenetur in proposito casu, ad manifestandum Judicii, qui cum iuxta formulae juris interrogatur, quidquid ei, licet imposta secreti fervandi lege, Pascchalis commisit. Cuius rei ratio est, quod ex ejusmodi crimeni danni plurimum redundet non ad publicum tantummodo, sed etiam ad multis homines privatos, in eoque notabilis omnino iuris rogorum autoritati Principis, cuius solius est ista juris prerogativa, ut abique omni controversia positis, ceteris exclusis, exigere tributa; adeoque pertinet ad officium Quæstoris criminalium questionum, ut de authoribus ejusmodi criminum se se faciat certiorum, quo deinde posuit jus reddere ei, cui debetur, & immancabile scelus vindicare: abique ex quod licet iis, ad quos ejusdem notitia potuit quacunque ratione pervenire, abstineat e se veritate manifestanda, sub praetextu fervandi secreti, cuius legi nequitquam in eo casu fenestratur.

Atque ita docetur a S. Thoma (c), qui postquam absuruit, nunquam posse violari in nullo omnino cau secretum, quod non alia ratione innobescit, quam via sacramentorum Confessionis, subiungit, violari tamen illud idem posse quantum ad propositum casum. En, que ea de eis Sanctis Doctor habet, verba sequentia. Circa ea vero, que astiter homini sub secreto committuntur, distinguendum est. Quandous enim sunt talis, que statim cum ad notitiam venient, homo ea manifestare tenetur: puta, si pertinent ad corruptionem multisitudini spirituum vel temporalem, vel in grave damnum aliquam personae; vel si quia ei aliud bujusmodi, quod quis propalare tenetur, vel testificando, vel denunciando: Et contra hoc debitu obligari non potest per secreti commissum: quia in hoc frangunt fidem, quam alteri debet, &c.

Opponi potest adversus hanc nostram assertio, nem exemplum Firmi Tagafensi Episcopi, qui, testante S. Augustino (d), cum requireretur a Ministris Imperatoris cuiusdam Pagani, ut eisdicaret, ubinam commoraretur vir quidam, quem comprehenderet, nisi erant: audacter respondit, nec mentiri sibi licere, nec detegere illis, ubinam vir ille verbaretur: & maluit ab iisdem inlementer haberi, quam secreti legem perfringere. At reponendum est, exemplo memorato nihil profutus evinci posse, quod iis, qua docentur a S. Thoma, ne minime quidem adverteretur. Nec enim refertur, virum praeditum ullius criminis

conscium fuisse: si certo criminis aliquid contraxisset, forte crimen ipsius ejusmodi erat quod necdamnum inferebat publico, nec ulli cuiquam privato nocebat. Atque revera quidem eodem viro S. Augustinus sic scribit: Ad imperatorem datus, usque adeo mirabilis apparuit, ut ipsi homini quam seruabat, indulgentiam sine ultra difficultate imperaret;

S. Hieronymus (e) memorat etiam exemplum (e) & H. cuiusdam Sacerdotis, qui mortem potius inserviuit, in Chonies ad ann. 21. quod potuerit adigi, ad manifestandum ac prodomum virum quemdam nomine Ostianum, qui apud eum latitabat. At ex isto exemplo non magis quam ex precedente quidquam inferi potest: siquidem nec in eo etiam habeatur mentio laudantium virum sive criminis aliquis sulphureo notatum.

Quia quidem exceptions locum etiam debent obtinere, quanquam, qui secreti legem subeundam acceptavit, vel etiam accedente iuramento, promissione suam confirmaverit: Ratio est, quia iuris iurandum in eo casu interveniens non modo temerarium est, sed preterea injustum: adeoque nullum potest inducere obligationem iuxta legem regulam Juris (f): Non est obligatorium, contra bonos mores præsumtum sacramentum. Quod etiam confirmari potest istis verbis venerabilis Redex (g): Si aliquid forte nos incutius iuruisse contigerit, quod obseruatum peccatum utrum in exitu libere illud confita salubriore mutandum novemur, ac magis, infinita necessitate, pejerandum nobis quam, pro vitando perjurio, in aliud crimine gravius esse dividentur.

C A S U S VI .

Mutius Cesari conditionem offert, aperiendo ei secreti cuiusdam magni momenti ex lege, quod illud eadem ratione sit fervatur, ac si reciperiset ex Confessione. Quod quidem sic a se fervandum prominenti Cesari Mutius secretum suum indicat. Numquid Cesari obligator, ad illud eadem fide reticendum, quasi non aliunde sibi, quam sub sigillo confessionis innoveret?

R E S P O N S .

Quanquam ut plurimum non expediatur imponitum ejusmodi secreti legem acceptare: dicendum est, siquidem Cesari non, nisi tacta ista conditione, secretum suum servare commisit, induci ei obligationem ejusdem eadem cum religione atque fide fervandi, ac si illud habuisset ex ipsa Confessione. Ita docet S. Thomas (b), qui sic (b) S. Th. ait: Homo non de facili debet recipere aliquid hoc modo, sub secreto Confessionis (f) si tamen recipiat, ex promissione tenetur hoc modo celare; ac si in Confessione haberet: quoniam sub sigillo Confessionis non habeat.

Est tamen excipiendas 1. Casus, in quo agetur de causa Religionis, aut boni publici: neque enim ruris incumbeat servare secretum: quemadmodum docet alibi Doctor Angelicus appellatus. 2. Quanquam etiam res sub secreto commissa non pertineret etiam, nisi ad aliquod privatum duntaxat incommodum, puta ad aliquod furtum, quod quis facere meditaretur, qui post ejusmodi rei participes etiam ex creto tunc tantum secundum regulas charitatis obligaretur, ad eum communendum, qui eandem ei commisisset, ipsumque a periculo animi proposito deducendum; si vero vellet ejusdem pertinacem retinere perleverantem, ad renuntiandum ei, cui damnum ex cogitato furto imminaret, salva tamen fama nocentis. Ratio est, quia tunc non inducitur obligatio praefata fidei de secreto fervando, quando non potest nocens adjuvari, nisi in damnum innocentis; Quia potius ex condicio infantis: neque solvendum est promissum de secreto regiendo, quando non potest exolvi, nisi in detrimentum charitatis: ut colligere est ex Canone quodam, in quo fertur (i): In malis promissis responde fidei inopia enim est promissio, que scelere adimplitur. In eumque potissimum sententiam propositum dubio tunc accipienda istud verba S. Ambrosii (k): Non semper premissa omnia solvenda sunt.

C A .

(c) S. Th. a. 21. 22. 23. 24.

70. 71. 72. 73.

(d) S. Aug. 1. de mend. c. 21. f. 1. 2.

22. f. 1. 2.

23. f. 1. 2.

24. f. 1. 2.

25. f. 1. 2.

26. f. 1. 2.

27. f. 1. 2.

28. f. 1. 2.

29. f. 1. 2.

30. f. 1. 2.

31. f. 1. 2.

32. f. 1. 2.

33. f. 1. 2.

34. f. 1. 2.

35. f. 1. 2.

36. f. 1. 2.

37. f. 1. 2.

38. f. 1. 2.

39. f. 1. 2.

40. f. 1. 2.

41. f. 1. 2.

42. f. 1. 2.

43. f. 1. 2.

44. f. 1. 2.

45. f. 1. 2.

46. f. 1. 2.

47. f. 1. 2.

48. f. 1. 2.

49. f. 1. 2.

50. f. 1. 2.

51. f. 1. 2.

52. f. 1. 2.

53. f. 1. 2.

54. f. 1. 2.

55. f. 1. 2.

56. f. 1. 2.

57. f. 1. 2.

58. f. 1. 2.

59. f. 1. 2.

60. f. 1. 2.

61. f. 1. 2.

62. f. 1. 2.

63. f. 1. 2.

64. f. 1. 2.

65. f. 1. 2.

66. f. 1. 2.

67. f. 1. 2.

68. f. 1. 2.

69. f. 1. 2.

70. f. 1. 2.

71. f. 1. 2.

72. f. 1. 2.

73. f. 1. 2.

74. f. 1. 2.

75. f. 1. 2.

76. f. 1. 2.

77. f. 1. 2.

78. f. 1. 2.

79. f. 1. 2.

80. f. 1. 2.

81. f. 1. 2.

82. f. 1. 2.

83. f. 1. 2.

84. f. 1. 2.

85. f. 1. 2.

86. f. 1. 2.

87. f. 1. 2.

88. f. 1. 2.

89. f. 1. 2.

90. f. 1. 2.

91. f. 1. 2.

92. f. 1. 2.

93. f. 1. 2.

94. f. 1. 2.

95. f. 1. 2.

96. f. 1. 2.

97. f. 1. 2.

98. f. 1. 2.

99. f. 1. 2.

100. f. 1. 2.

101. f. 1. 2.

102. f. 1. 2.

103. f. 1. 2.

104. f. 1. 2.

105. f. 1. 2.

106. f. 1. 2.

107. f. 1. 2.

108. f. 1. 2.

109. f. 1. 2.

110. f. 1. 2.

111. f. 1. 2.

112. f. 1. 2.

113. f. 1. 2.

114. f. 1. 2.

115. f. 1. 2.

116. f. 1. 2.

117. f. 1. 2.

118. f. 1. 2.

119. f. 1. 2.

120. f. 1. 2.

121. f. 1. 2.

122. f. 1. 2.

123. f. 1. 2.

124. f. 1. 2.

125. f. 1. 2.

126. f. 1. 2.

127. f. 1. 2.

128. f. 1. 2.

129. f. 1. 2.

130. f. 1. 2.

131. f. 1. 2.

132. f. 1. 2.

133. f. 1. 2.

134. f. 1. 2.

135. f. 1. 2.

136. f. 1. 2.

137. f. 1. 2.

138. f. 1. 2.

139. f. 1. 2.

140. f. 1. 2.

141. f. 1. 2.

142. f. 1. 2.

143. f. 1. 2.

144. f. 1. 2.

145. f. 1. 2.

146. f. 1. 2.

147. f. 1. 2.

148. f. 1. 2.

149. f. 1. 2.

150. f. 1. 2.

151. f. 1. 2.

152. f. 1. 2.

153. f. 1. 2.

154. f. 1. 2.

155. f. 1. 2.

156. f. 1. 2.

157. f. 1. 2.

158. f. 1. 2.

159. f. 1. 2.

160. f. 1. 2.

161. f. 1. 2.

162. f. 1. 2.

163. f. 1. 2.

164. f. 1. 2.

165. f. 1. 2.

166. f. 1. 2.

167. f. 1. 2.

168. f. 1. 2.

169. f. 1. 2.

170. f. 1. 2.

171. f. 1. 2.

172. f. 1. 2.

173. f. 1. 2.

174. f. 1. 2.

175. f. 1. 2.

176. f. 1. 2.

177. f. 1. 2.

178. f. 1. 2.

179. f. 1. 2.

180. f. 1. 2.

181. f. 1. 2.

182. f. 1. 2.

183. f. 1. 2.

184. f. 1. 2.

185. f. 1. 2.

186. f. 1. 2.

187. f

